

Järjestöt ja seurakunnat Perhekeskustoimintaa kehittämässä

Yhteenveto toiminnasta ja kehittämistyöstä

2012–2018

Järjestöt ja seurakunnat perhekeskustoimintaa kehittämässä

Yhteenvedo toiminnasta ja kehittämistyöstä 2012–2018

Lastensuojelun Keskusliitto
Perheet keskiöön! -hanke
hankepäällikkö Ulla Lindqvist

Tämä yhteenvedo pohjautuu järjestöjen ja seurakuntien tuottamaan tietoon. Aineistoista suurin on selvitysaineisto (2014), jossa viisi lapsiperheitä tukevaa järjestöä sekä Kirkkohallitus kuvasivat sellaisia toimintojaan, jotka heidän mielestään sopisivat perhekeskustoimintaan. Tämän lisäksi tietoa on kerätty muilta järjestöiltä ja seurakuntien edustajilta 8.10.2015 perhekeskuseminaarissa sekä Emma & Elias -ohjelman (RAY:n avustusohjelma 2012–2017) toimijoilta 28.9.2015. Yhteenvedo on päivitetty 20.9.2016 uusien järjestöjen tiedolla Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmanprosessin (LAPE) yhteistyön myötä sekä tammikuussa 2018 järjestöjen perhekeskustoiminnan kehittämis- ja koordinoimishankkeen (Perheet keskiöön -hanke 2018-2020) toimijoiden tietojen avulla. Selvityksen liitteenä (liite 1) on listaus niistä järjestöistä, joilla on ollut mahdollisuus antaa tähän yhteenvedoon tietoja ja kommentteja.

Taustaa

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Kasvun kumppanit -sivuston mukaan Perhekeskuksen lähtökohtana on, että lapsen hyvinvoinnilla ja vanhempien voimavaroilla on vahva keskinäinen yhteys. Vahvistamalla vanhemmuutta sekä vanhempain toimimista voidaan edistää lapsen hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta. Tarjoamalla lapsen kehityksen mukaista toimintaa ja tukea perhekeskus tukee vanhempain kasvatustehtävässä. Perhekeskukset toimivat yhteistyössä järjestöjen, seurakuntien, yksityisen sektorin ja perheiden kanssa. Toiminta perustuu kunnittain tai alueittain sovittuun yhteistyörakenteeseen. Perhekeskus tarjoaa perheille ja lapsille avoimen kohtaamispaikan. www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/perhekeskus

Perhekeskustoiminnan kansallinen kehittäminen alkoi Suomessa 2000-luvulla. Mutta toiminnan kehittäminen lapsiperheiden ja vapaaehtoisten kanssa alkoi kuitenkin Mannerheimin Lastensuojeluliiton toimesta jo 1990-luvulla. Vuosina 2005–2007 toteutettu valtakunnallinen PERHE-hanke viitoitti perhekeskusten tietä Suomessa. Tämän jälkeen kansallisen KASTE-ohjelman (2007–2011) tavoitteena oli koota lapsiperheiden palveluja perhekeskuksiksi. Vuosina 2012–2015 Perhekeskustoimintaa on kehitetty Lasten Kaste -kehittämiskärkenä osana Lasten, nuorten ja perheiden palveluja uudistetaan -osaohjelmaa.

Järjestöt ja seurakunnat ovat paikallisesti olleet varsin vaihtelevasti mukana perhekeskustoiminnan kehittämisessä. Joillain paikkakunnilla (esim. Iisalmi, Joensuu, Kuopio, Oulu) järjestöt ovat perustaneet järjestölähtöisiä perhekeskuksia ja kohtaamispaikkoja, joillain paikkakunnilla on syntynyt kumppanuussopimuksia, mutta on myös paikkakuntia, joissa yhteistyö on varsin ohutta.

Valtakunnallisella tasolla Kaste-kausi 2012–2015 tiivisti ja jäsensi järjestöjen ja seurakuntien kumppanuutta kuntatoimijoiden kanssa. THL:n koordinoima Perhekeskus-oppimisverkosto kokosi yhteen kuntien, järjestöjen ja seurakuntien toimijoita. THL:n perustama Kumppanuusverkosto taas koostui kolmannen sektorin toimijoista ja sen tavoitteena oli linjata ja mallintaa kolmannen sektorin roolia ja tehtävää kuntien perhekeskuspalvelujen täydentäjänä.

Tässä yhteenvedossa tuodaan esille niitä toimintoja, joita järjestöillä ja seurakunnilla on tarjota yhteiseen perhekeskustoimintaan sekä sitä, miten yhteistä toimintaa voidaan vielä lisätä ja kehittää.

Kehittämispöcessistä 2012–2016

Järjestöt ja seurakunnat ovat osallistuneet aktiivisesti sekä oppimisverkoston toimintaan, että kumppanuusverkoston tavoitteiden saavuttamiseen. Kumppanuusverkoston kohdalla järjestöt ja seurakunnat ovat ottaneet viime aikoina entistä enemmän vastuuta (selvitys, seminaari, verkosto, hanke).

Työskentely käynnistyi vuonna 2013 yhteistyökokouksella järjestöjen ja kirkkohallituksen edustajien, Kasteen alueellisten ohjelmapäälliköiden, THL:n sekä STM:n kesken. Aluksi käytiin keskustelua yleisellä tasolla siitä, mitä suomalainen perhekeskus sisältää. Syksyn 2013 aikana pohdittiin myös kumppanuusteemaa – kuinka rakentaa kunnan ja järjestöjen välinen kumppanuus. Kevät 2012 keskityttiin asiakasnäkökulmaan ja osallisuusteemaan sekä hahmoteltiin perhekeskuksen ydinpalveluja ja täydentäviä toimintoja sekä niiden jakautumista (universaalit palvelut, varhainen tuki, intensiivinen tuki).

Syksyllä 2014 koottiin yhteen järjestöjen ja seurakuntien toimintoja suhteessa perhekeskustoimintaan. Viisi lapsiperheitä tukevaa järjestöä (Mannerheimin lastensuojeluliitto, Väestöliitto, Marttaliitto, Ensi- ja turvakotien liitto, Pelastakaa Lapset, Iisalmen ja Joensuun Perheentalot sekä Oulun Perheverkko) sekä Kirkkohallitus (seurakuntien näkökulma) kuvasivat eri toimintojaan, jotka heidän mielestään sopivat perhekeskustoimintaan. Toimintaa kuvattiin universaalilla, varhaisen tuen ja intensiivisen tuen tasolla. Lisäksi koottiin yhteen tietoa lasten ja vanhempien vaikuttamisen eri muodoista kysymyksellä: Miten lapset ja vanhemmat ovat mukana suunnittelemassa, toteuttamassa, kehittämässä ja arvioimassa toimintaa? Yhteenvedon toiminnoista teki Lastensuojelun Keskusliiton Emma & Elias -ohjelman ohjelmapäällikkö *Ulla Lindqvist*. Yhteenvedoa käsiteltiin yhteisessä työpajassa ja sen tuloksena tarkennettiin vielä kolmannen sektorin roolia perhekeskustoiminnassa. Yhteenvedoa työstettiin yhdessä vielä keväälle 2015.

Syksyllä 2015 järjestettiin järjestöille ja seurakunnille suunnattu seminaari, jonka tarkoitus oli haastaa vielä laajempi joukko kolmannen sektorin toimijoita mukaan perhekeskustoiminnan kehittämiseen. Seminaariin osallistuikin toimijoita 22 ”uudesta” järjestöstä sekä paikallisten seurakuntien edustajia. Osallistujat tuottivat seminaarissa yhdessä tietoa seuraavilta aihealueilta:

- Millaisia palveluita tai millaista tukea ja toimintaa perhekeskuksen tulisi tuottaa lasten, nuorten ja perheiden arjen ja elinympäristön näkökulmasta?
- Mitä osaamista, toimintaa järjestösi/seurakuntasi voi tuoda perhekeskustoimintaan?
- Näkemyksiä lasten ja perheiden osallisuudesta perhekeskustoiminnassa.

Emma & Elias -ohjelman verkostotapaamisessa 28.9.2015 osallistujat tuottivat tietoa siitä, mitä toimintoja he voisivat tarjota perhekeskustoimintaan. Lisäksi he pohtivat mitä osaamista he voisivat tarjota perhekeskustoimijoille.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa LAPE (2016-2018) ja sen Matalan kynnyksen palveluiden verkostoimisen (Perhekeskusmalli) projektisuunnitelmaa tekemässä olevien järjestöjen edustajat (Folkhälsan, Ensi- ja turvakotien liitto, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Pelastakaa Lapset, Suomen Mielenterveysseura, Vamla, Vanhempainliitto, Väestöliitto sekä Monimuotoisten perheiden verkosto) ja Kirkkohallituksen edustaja ovat muodostaneet perhekeskustoimintaa kehittävän ryhmän. Tämä ryhmä on täydentänyt tätä yhteenvedoa 20.9.2016.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman käynnistyttyä Lastensuojelun Keskusliitto kutsui jäsenjärjestöjään, Emma & Elias -ohjelman järjestöjä ja muita kiinnostuneita järjestöjä pohtimaan, olisiko järjestöjen hyvä yhdessä hakea rahoitusta omalle perhekeskustoiminnan kehittämisen ja koordinoimishankkeelle. Hanketta suunniteltiin kevään 2017 aikana ja joulukuussa 2017 Perheet keskiöön! -hanke sai STEAn kolmivuotisen (neljäs ehdollisena) rahoituksen.

Hankkeessa mukana olevat 54 järjestöä ovat omalta osaltaan täydentäneet tätä selvitystä. Seuraavassa esitetään jäsennetyksi järjestöjen ja seurakuntien näkemyksiä perhekeskustoiminnasta.

Perhekeskustoiminnan kulmakivet

Perhekeskustoiminta rakentuu olemassa oleville julkisille palveluille, jotka on suunnattu lapsiperheille. Toimintaa toteutetaan alueellisten tarpeiden ja resurssien pohjalta yhteistyössä perheiden, järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Järjestöt ja seurakunta sitoutuvat yhteistyöhön yhteisesti sovittujen periaatteiden mukaan. Toimintaa toteutettaessa on tärkeää sopia perhekeskustoiminnan koordinaatio; mitä sisältöjä toteutetaan ja mitkä ovat toiminnan käytännöt. Yhteistyön rakenteiden ja kumppanuuden toteuttamisen sääntöjen on hyvä olla mahdollisimman selvät. Yhteistyön pitäisi toteutua mahdollisimman monialaisesti myös kunnan palvelujen sisällä. Lainsäädäntö korostaa, että äitiys- ja lastenneuvolassa, terveydenhuollossa, varhaiskasvatuspalveluissa, koulu-terveydenhuollossa ja oppilashuoltotyössä tulee edistää lapsen ja nuoren kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukea vanhemmuutta. Myös nuorisolaki edellyttää palveluilta monialaista yhteistyötä.

Järjestöt ja seurakunnat ovat omissa verkostossaan kartoittaneet sitä, mikä perhekeskustoiminnan perusta on. Mikä on perhekeskuksen lupaus perheelle?

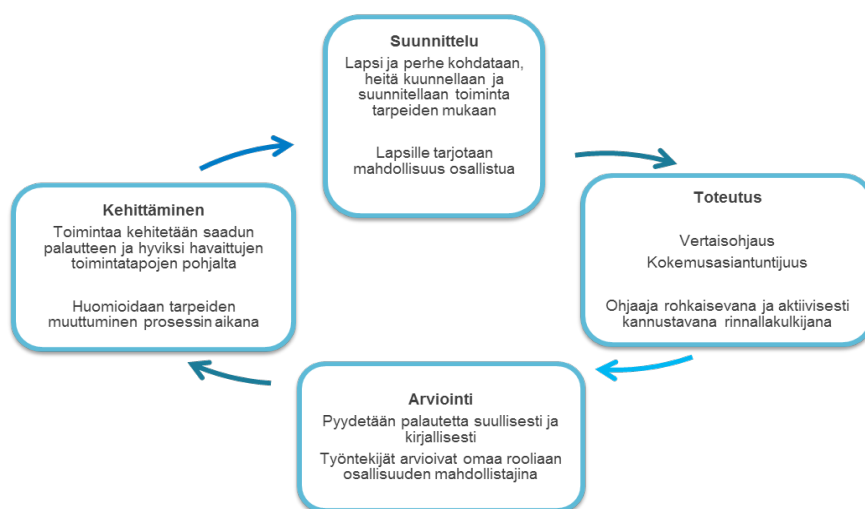
Vastauksen voi tiivistää neljään kulmakiveen: *saavutettavuus, sosiaalisuus, osallisuus ja asiantuntemus*.

Kulmakivien ajatus pohjautuu tutkija *Petri Pajun* yhteenvetoon Iisalmen Perheentalo vanhemmille suunnatusta kyselystä ja haastatteluista (Paju 2015). **Toiminnan keskiössä ovat aina lapset ja perhe** – heidän tarpeensa ja toiveensa, joita kuullen eri toimijat toimivat yhdessä lapsen ja perheen parhaaksi.

Ensimmäinen kulmakivi on toiminnan **saavutettavuus**. Perhekeskus on kaikille avoin ja ajallisestikin tavoitettavissa eri elämäntilanteissa oleville perheille. Myös eri toimijoiden tietoisuus toistensa tarjoamista palveluista ja toiminnoista on yksi osa saavutettavuutta. Saavutettavuus voidaan toteuttaa yhteisen tilan kautta tai verkostomaisella työllä. Keskeistä on myös tuen pääsääntöinen maksuttomuus.

Sosiaalisuus on toiminnan toinen kulmakivi. Sosiaalisuus sisältää ajatuksen siitä, että kun perhe tulee perhekeskukseen, se tulee kohdatuksi. Vanhemmat ja lapset löytävät vertaisia. Lapset ja vanhemmat kohtaavat toisiaan vaikka perhekahvilassa, vanhempi-vauva ryhmässä, omissa vertaisryhmässään tai erilisissä tapahtumissa. Perhekeskuksessa on aina ihminen paikalla.

Järjestöjen ja seurakuntien näkökulmasta **osallisuuden** toteutuminen perhekeskuksessa on tärkeää. Toiminta pitäisi pohjautua perheiden tarpeille ja toiveille. Perheet ovat itse myös toimijoina perhekeskuksessa. Tämä toteutuu siten, että perheet ovat mukana suunnittelemassa, toteuttamassa, arvioimassa ja kehittämässä perhekeskustoimintaa. Järjestöillä on mahdollisuus saada kootusti tietoa erilaisissa elämäntilanteissa olevien perheiden tarpeista ja toiveista. On olemassa useita tapoja mahdollistaa osallisuutta, alla muutama esimerkki.

Vapaaehtoistoiminta on tärkeä osa perhekeskustoimintaa. Perhekeskuksen ei tarvitse olla vain lapsiperheiden kohtaamispaikka, vaan myös heitä tukevien muiden aikuisten. Vapaaehtoistoiminnan koordinointi ja vapaaehtoisten tukeminen tulee olla luonteva osa toimintaa.

Neljäntenä, vaan ei vähäisempänä, kulmakivenä on **perhekeskuksen tarjoama asiantuntemus** perheille. Perhekeskus on lupaus perheille laadukkaista palveluista, tuesta ja toiminnasta. Perhekeskuksen kautta perheet saavat ammatillista tukea. Palveluita ja tukea tarjoavat niin kuntien, järjestöjen, seurakuntien ja yksityiset ammattilaiset. Perhekeskuksen ammattilaiset tukevat myös vapaaehtoisia heidän työssään, jotta perheet saavat myös laadukasta tukea vapaaehtoistoiminnan kautta. Tämä tarkoittaa esim. koulutusta ja työhönjausta. Tavoitteena on myös ammattilaisten ja vapaaehtoisten yhteisten tukimuotojen tarjoaminen perheille.

Järjestöt ja seurakunnat perhekeskustoiminnassa

THL:n koordinoimassa Perhekeskus-oppimisverkostossa kuntien, järjestöjen ja seurakuntien toimijat ovat yhdessä päätyneet siihen, että perhekeskustoiminnan tarve pohjautuu palvelujen/toiminnan ja asiakkaiden tarpeiden kohtaamattomuuteen. Tämä johtuu palvelujen pirstaleisuudesta, palvelukulttuurin ongelmista ja siitä, ettei erilaisten perheiden avuntarpeisiin pystytä vastaamaan. Järjestöillä ja seurakunnilla on runsaasti kokemusta yhteisen toiminnan johtamisesta ja koordinoinnista, osaamisen vahvistamisesta sekä toiminnan sisällöistä, jotka vastaavat kohtaamattomuuden haasteeseen. Seuraavassa on esimerkkien avulla avattu näitä keinoja.

Yhteisen toiminnan johtaminen ja koordinointi

Palveluiden pirstaleisuuteen on vastattu kahdella erikokoisella paikkakunnalla kehittämällä toiminnan koordinoitua ja johtamista.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Pohjois-Pohjanmaan piirin koordinoima Perheverkko-toiminta Oulussa on esimerkki verkostomaisesta järjestöjen välisestä ja kolmas sektori-kunta-kumppanuudesta lapsiperhepalvelujen organisoimisessa. Perheverkko toiminnan kautta on onnistuttu luomaan uudenlaista yhdessä tekemisen kulttuuria perheiden hyvinvointipalveluissa, jossa järjestöt toimivat peruspalveluiden rinnalla. Myös perheet, lapset ja nuoret osallistuvat kehittämiseen aktiivisina toimijoina. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuritoimi (vaka) on suunnannut Perheverkko-toiminnan kautta järjestöille rahoitusta perheiden hyvinvointia edistävän toiminnan käynnistämiseen ja toteuttamiseen. Uudenlaisia järjestötoiminnan malleja on käynnistetty tarvelähtöisesti eri kaupunginosissa. Toiminta on osoittanut, miten järjestöjen välistä yhteistyötä ja järjestö-kuntayhteistyötä systemaattisesti vahvistamalla saadaan olemassa olevat järjestöjen ja kunnan sekä perheiden omat resurssit tehokkaasti käyttöön. Perheille se näkyy monipuolisempana hyvinvointia edistävän toiminnan mahdollisuuksina.

Iisalmen Perheentalo-yhteistyö on Iisalmen Pelastakaa Lapset ry:n, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Iisalmen yhdistys ry:n ja Ylä-Savon Ensi- ja turvakotiyhdistys ry:n ehkäisevän lastensuojelun kumppanuusmalli, jossa kootaan järjestöjen voimavarat yhteen. Rajapinta Perheentalo-yhteistyön ja Ylä-Savon SOTE-kuntayhtymän välillä on selkeä ja suunnitelmallinen. Perheentalo-yhteistyö edustaa kolmatta sektoria ja kansalaistoimintaan pohjautuvaa ammatillisesti ohjattua ja johdettua vapaaehtoistoimintaa, joka täydentää palvelujen tarjontaa lapsiperheille. Kuntayhtymän palvelut keskittyvät entistä enemmän ns. ydintehtäviin eli lakisääteisten palvelujen järjestämiseen. Kuntayhtymän kanssa pyritään tietoisesti rakentamaan strategista kumppanuutta, jotta perheet saisivat tuen ja avun mahdollisimman varhain.

Perheentalo-yhteistyön toiminta perustuu monitoimijaiseen verkostotyöskentelyyn. Monitoimijuus tarkoittaa laaja-alaista asiantuntijuutta, jossa tieto, valta ja asiantuntijuus on jaettua, ja jossa lapset ja perheet ovat osallisina. Verkostoista tällä hetkellä toimii perhevalmennustyöryhmä, vauvaverkko, päihde- ja mielenterveysjärjestöjen verkosto sekä mediakasvatustyöryhmä. Lisäksi Perheentalo-yhteistyö on mukana erilaisissa kuntayhtymän strategiatyöryhmissä kuten Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen työn integrointi ja koordinointi, joka on jatkoa Ylä-Savon Mielenterveys- ja päihdestrategiatyöryhmälle.

Palvelukulttuurin kehittäminen osaamista vahvistamalla

Järjestöillä ja seurakunnilla on runsaasti osaamista, jota voidaan hyödyntää ammattilaisten, vapaaehtoisten ja perheiden osaamisen vahvistamisessa. Tietoa voi jakaa mm. koulutuksissa, ryhmissä, työparityöskentelyllä, konsultaatioina, asiakastapaamisissa tai yhteisissä kehittämisprosesseissa. Järjestöillä on myös valmiudet tarjota eri teemoista koulutuskokonaisuuksia perhekeskustoimijoille. Osaamisen osa-alueet ovat *perhelähtöisen toimintakulttuurin kehittäminen, monimuotoisten perheiden kohtaaminen ja tukeminen, perheen hyvinvoinnin lisääminen* sekä *vapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen kehittäminen*.

Perhelähtöisen toimintakulttuurin taustalla on lapsen oikeuksien ja osallisuuden tunnistaminen mm. lapsivaikutusten arviointi (MLL, Pelastakaa Lapset, Lastensuojelun Keskusliitto). Lasten ja perheiden kohtaaminen on perusta perhelähtöiselle toimintakulttuurille. Eri järjestöt ovat käytännössä kehittäneet kohtaamispaikoissa (perheentalot, perhepaikat) yhteisöllistä työtä ja kohtaamista. Lisäksi osaamista löytyy mm. lasten, nuorten ja vanhempien kannustavaan vuorovaikutukseen ja empaattiseen kohtaamiseen (ICDP ry, Ensi- ja turvakotien liitto). Ebnesersää-tiön Aikamatkalla-toiminnassa on kehitetty eri sukupolvien välistä kohtaamista ja toimintaa.

Tällä osa-alueella järjestöillä on paljon kokemusta ja malleja myös yhteiskehittämisestä sekä siitä, miten perheet otetaan mukaan kehittämistyöhön. Esimerkiksi Voikukkia-hankkeessa (Suomen Kasper) on kehitetty vanhempainraati toimintaa, jossa huostaanotettujen lasten vanhemmat ovat yhdessä pohtineet miten palveluja heidän kokemustensa mukaan voidaan kehittää. Tätä tietoa on viety eteenpäin viranomaisille ja päättäjille. Pienperheyhdistyksessä on luotu osallisuuden ja osallistumisen malli, jossa perheet ovat mukana vaikuttamassa niin toimintojen sisältöön kuin perhepolitiikkaan (vaikuttamisleirit, osallisuuspaikat, vaikuttamistyötä vertaistoiminnassa).

Perheiden elämäntilanteet ovat varsin monimuotoisia. Järjestöillä on runsaasti asiantuntemusta perheiden monikulttuurisuudesta ja -muotoisuudesta. Tietoa ja osaamista on vanhemmuudesta haastavissa tilanteissa (vankiperheet, päihdeperheet, eroperheet, sijaisperheet ja huostaan otetut vanhemmat) tai suurten perheiden, yhdenvanhemman perheiden, kahden kulttuurin perheiden, romaniperheiden, sateenkaariperheiden ja nuorten vanhempien perheiden arjesta.

Erityislapsiperheiden kohtaaminen ja tukeminen on usean järjestön osaamisaluetta. Vertaistuen merkitys, kommunikaation tukeminen tai perhekeskuksen esteettömyyden lisääminen ovat niitä osa-alueita, joissa järjestöillä on sekä kokemus- että asiantuntijatietoa. Fyysinen (esim. tilat, välineet, toiminta, tiedotus ja viestintä/kommunikointi) ja henkinen/asenteellinen esteettömyys tulee taata perhekeskustoiminnassa. Vammas on koonnut kokemukset ja hyvät käytännöt vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten ja perheiden, niin suomalaisten kuin maahanmuuttajataustaistenkin, inkluusiosta osaksi fyysisten Perhekeskusten kävijöitä ja toimintaa. Osaamista voidaan vahvistaa henkilökunnan, vapaaehtoisten ja perheiden toiminnallisilla työpajoilla ja koulutuksilla ja kaikkien perheiden yhteisillä toimintapäivillä.

Perheen hyvinvoinnin tukeminen sisältää niin lasten, vanhempien kuin koko perheen tukemisen. Lapsille järjestöillä on tarjota konkreettista tukea ja välineitä lapsen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen (Neuvokas perhe, Sydänliitto ja Innostun liikkumaan, CP-liitto). Lisäksi järjestöillä on tietoa, tukea, materiaalia ja työvälineitä mm. liikkumisen edistämiseen, ravitsemukseen, ylipainoon tai motoriikkaan liittyen. Tarjolla on myös tukea ja työvälineitä perheitä kohtaaville ammattilaisille mm. siihen, miten käyttää perheen pystyvyyden tunnetta tukevia motivoivan haastattelun ja voimavarojen vahvistamisen käytäntöjä (Neuvokas perhe) elintavoista puhumiseen. Sininauhaliiton Vihreä Veräjä kouluttaa siihen, miten luontoa voidaan käyttää hyvinvoinnin ja kuntoutuksen tukena.

Lapsen mielenterveyden edistämiseen ja mielenterveystaitojen tukemiseen sekä yhteistyöhön kotien kanssa on tarjolla eri kohderyhmien kanssa työskenteleville ammattilaisille (neuvola, varhaiskasvatus, perusopetus, toinen aste ja nuorisotyö) suunnattuja koulutuksia ja aineistoja (Lapsen mieli, Hyvää mieltä yhdessä, Hyvän mielen koulu/oppilaitos ja Mielenterveys voimaksi /Suomen Mielenterveysseura). Perheen jokapäiväisen elämän tukemiseen ja ongelmien ennaltaehkäisemiseen on kehitetty menetelmiä (mm. Lapset puheeksi -keskustelu ja -neuvonpito sekä -perheinterventio /Suomen Mielenterveysseura). Menetelmäkoulutusten kautta uudet työskentelytavat viedään lähelle lasten ja perheiden arkea päivähoitoon, kouluun sekä lasten ja aikuisten sosiaali- ja terveyspalveluihin samalla vaikuttaen kuntien palvelutarjonnan kehittämiseen (Palaset kohdalleen, Perhekompassi/ Suomen Mielenterveysseura).

Lasten hyvinvointia tuetaan toteuttamalla lasten oikeuksien sopimusta arjessa. Yksi tapa vanhempien tueksi lapsen oikeuksien toteuttamiseksi on käyttää ICDP-kannustavan vuorovaikutuksen ohjelmaa. ICDP Finland ry tarjoaa ammattikasvattajille kannustavan vuorovaikutuksen koulutusta sekä suomeksi, ruotsiksi että englanniksi. Haastavasti käyttäytyvän lapsen vanhempien tukeminen myönteisten kasvatuskeinojen haltuunoton avulla on mm. ADHD-keskuksen osaamisaluetta.

ÄIMÄ (Äidit irti masennuksesta ry) kouluttavat ammattilaisia havainnoimaan synnytyksen jälkeistä masennusta sekä lapsivuodepsykoosia. Koulutuksissa neuvotaan miten ottaa asia puheeksi etenkin äidin kanssa, jonka kanssa ammattilaisen vaisto herää mutta masennusseula ei vielä hälytä.

Vanhemmuutta tukevan Vahvuutta vanhemmuuteen -toiminnan koulutusta on tarjolla sekä suomeksi että ruotsiksi (MLL, Folkhälsan). Folkhälsan tarjoaa lisäksi koulutusta ruotsiksi esimerkiksi Park-parisuhdevoimaa, Fhille (leikkiä ja oppia), Chilla (rentoutusta ja voimaannuttamista lapsille) ja Röris (liikunnaniloa lapsille) menetelmistä ja toimintamalleista. Parisuhteen tukemiseen välineitä ja koulutusta tarjoavat monet toimijat (mm. Seurakunnat, Kataja ry, Väestöliitto). Tietoa perheiden erosta ja vanhemmuuden tukemisesta on useilla järjestöillä (Kasper, Yhdenvanhemman perheiden liitto, Eroneuvo). Perhe- ja lähisuhdevälivaltaa kohdanneiden perheiden tueksi on tarjolla erilaisten menetelmien koulutusta ja ruotsiksi mm. lapsen kokemuksia käsittelevä TRAPPAN (Folkhälsan).

Vapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen osaaminen on yksi keskeinen järjestöjen vahvuusalue. Järjestöillä on tietoa siitä, mihin tarpeeseen ja kohderyhmiin vapaaehtoistoiminnalla voidaan vaikuttaa (HelsinkiMissio). Järjestöillä on asiantuntemusta vertaistoiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta. Tietoa on tarjolla myös vapaaehtoistoiminnasta erityisen haastavien perheiden kanssa tai toimimisesta sijaisperheiden vapaaehtoisena tukena. Keskeinen osaamisalue on vapaaehtoistoiminnan koordinointi, mikä tarvitsee tueksensa ammattilaisia. Esimerkiksi MLL on kehittänyt RAY:n (nyk. STEA) tuella ammatillisen ohjauksen verkoston. MLL:n piirin ammatillinen ohjaaja edistää MLL:n perhekeskustoiminnan ja kunnan välistä yhteistyötä sekä toimii linkkinä paikallisyhdistysten vapaaehtoisten ja kunnan toimijoiden välillä. www.mll.fi/kuntayhteistyö/perhekeskusyhteistyö

Tuen ja toiminnan sisältöjä

Järjestöt ja seurakunnat pystyvät tukemaan lapsia ja vanhempia konkreettisesti monin eri toimintamuodoin universaalisti, varhaisesti ja intensiivisesti. Tuen ja toiminnan voi jakaa *perhekohtaiseen, ryhmämuotoiseen, yhteisölliseen sekä sähköiseen perhekeskukseen*. Tukea tarjoavat sekä ammattihenkilöstö että vapaaehtoiset. Taulukko liitteenä 2 kuvaa osaltaan näitä toimintoja (selvitysvaihe v. 2014).

Perhekeskustoiminnassa tuen ja toiminnan tarjoamisen yksi edellytys on avoimen tilan kohtaamisen osaaminen. *”Olennaisinta on oikeasti matala kynnys, tai ei oikeastaan edes kynnys, vaan aktiivinen ja tietoinen lämmin vastaanotto”* (Paju 2015, 10). Tukea ja toimintaa on tarjolla niin suomeksi kuin ruotsiksi (esim. Marthaförbundet, Folkhälsan, ruotsinkieliset seurakunnat). Tässä esimerkinomaisesti tuen ja toiminnan sisältöjä:

	Universaali	Varhainen tuki	Intensiivinen
Perhekohtainen	Doulat Isä- ja äitimentorit	Yhdenvanhemman perheille kotipalvelua	Perhetyö
Ryhmämuotoinen	Vauva tulee kotiin - luennot Lastenryhmiä	Vauva-vanhempi vuorovaikutusryhmiä Vertaisryhmiä	Perhekuntoutusta päiväryhmissä
Yhteisöllinen	Perhekahvilat, Perhetalot Vapaaehtoistoiminta	Perhetalot	Yhteistyössä perhekeskusten kanssa
Sähköinen	Tiedon kokoamista ja jakamista	Suljetut chat -ryhmät	Vastaanottoja netissä

Perhekohtaista tukea, jota toteutetaan ammattilaisvoimin, ovat mm. kotipalvelu ja perhetyö (esim. MLL) tai kotitalousneuvonnalliset kotikäynnit (Marttaliitto/Marthaförbundet). Koulutettu Kiikku-vauvaperhetyöntekijä (Vamlas) on perheiden tukena silloin, kun vastasyntyneellä tai vanhemmilla ilmenee kiintymyssuhdetta uhkaavia riskitekijöitä (esimerkiksi vauvan sairaus, kehityspulmat, keskosuus tai vanhemman psyykinen oireilu, päihderiippuvuus, traumatisoituminen). Seurakuntien ammattilaiset ovat jo pitkään tarjonneet perheneuvontaa perhekriseissä.

Perhekohtaista tukea tarjoavat myös vapaaehtoiset. Esimerkiksi HelsinkiMission tutkimuksen mukaan vapaaehtoisten äiti- ja isämentoreiden tarjoama apu vähentää lapsiperheiden yksinäisyyttä ja ennaltaehkäisee ongelmien kasvua ja ammattiavun tarvetta (Vapaaehtoistoiminta lapsiperheiden tukena, 2015). Monenlainen tukihenkilö- ja perhetoiminta on yksi vapaaehtoistoiminnan kulmakiviä (esim. Pelastakaa lapset, MLL, Ensi- ja turvakotien liitto, Folkhälsan). Pienperheyhdistys on kouluttanut 20 vuotta vapaaehtoisia Mieskavereita yksin lastaan kasvattavien äitien lasten tukihenkilöiksi.

Ryhmämuotoista tukea ja toimintaa on tarjolla laaja kirjo niin lapsille, vanhemmille kuin koko perheelle. Toiminta voi olla kaikille avointa, ohjattua ja/tai suljettua. Lapsille on tarjolla omaa vertaistoimintaa erilaisten kerhojen muodossa. WAU ry tarjoaa kouluikäisille lapsille mahdollisuuden matalankynnyksen harrastustoimintaan (WAU-kerhot) ja innostaa myös koko perhettä fyysiseen aktiivisuuteen. Vauvaryhmissä ja muskareissa vanhemmat ovat toki mukana, mutta lapset keskiössä. ICDP-kannustavan vuorovaikutuksen ryhmissä vanhemmat ja kasvattajat saavat mahdollisuuden kehittää sensitiivisyyttään ja tulla tietoisemmaksi myönteisen vuorovaikutuksen merkityksestä lapsen kehitykselle ja oppimiselle.

Vanhempainyhdistyksissä vanhemmat toimivat vertaisverkostoissaan muiden vanhempien kanssa. Vanhempain-toiminta on myös vanhempien kanava osallistua kotikunnassa lasten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen päiväkot-, koulu- ja kuntatasolla.

Järjestöt tarjoavat vanhemmille eri elämäntilanteisiin omia vertaisryhmiä esim. erityislastenvanhemmat (Leijonaemot), yksinodottavat (Yhden vanhemman perheiden liitto) tai synnytyksen jälkeisen masennuksesta kärsivät äidit (Äimä ry.) Monikkoperheille on yhteistyössä terveydenhuollon ammattilaisten ja vertaisten kanssa tarjolla perhevalmennusryhmiä ja Folkhälsan tarjoaa ruotsinkielisille odottaville äideille Mammakraft-ryhmiä. Settlementtien Tyttöjen Talot eri puolella Suomea ovat panostaneet nuorten äitien tukeen ja toimintaan. Erilaisia ryhmiä on tarjolla myös perheiden kriseissä tai haasteellisessa elämäntilanteessa: eroryhmät, yhdenvanhemman perheiden ryhmät, vankiperheiden omaisten ryhmät tai sururyhmät (Krits, seurakunnat, Pienperheyhdistys). Ryhmiä vetävät joko ammattilaiset tai vapaaehtoiset, tai he yhdessä. Esimerkiksi Voikukkia-ryhmien (vanhempien, joiden lapsi on huostaan otettu) vetäjän toimii aina ammattilainen ja kokemusasiantuntija.

Yhteisöllinen toiminta on ollut perinteisesti järjestöjen ja seurakuntien toiminnan keskiössä. Järjestölähtöisiä perheiden kohtaamispaikkoja on eri puolella Suomea. Kohtaamispaikat ovat nimiltään perheentaloja, perhepaikkoja, perhetupia, perhekahviloita. MLL:n perhekahvilat ovat koko perheen avointa, matalan kynnyksen ryhmätoimintaa, joissa vanhemmat itse pyörittävät sitä. Folkhälsan organisoii perhekahviloita odottaville ja pikkulapsiperheille ruotsinkielisillä alueilla Suomessa. Kahviloissa käsitellään eri teemoja ja tarjolla on myös ohjattuja vauvahierontaryhmiä.

Usein kohtaamispaikoissa on perheille eri toimijoiden tarjoamaa avointa tilaa ja toimintaa sekä erilaisia ryhmiä. Perheiden aktiivisuuden ja osallisuuden vahvistaminen on keskeistä sekä perheiden tarpeiden ja haasteiden kuuleminen. Vanhempien ja lasten keskinäinen vertaistuki ja vapaaehtoisten osallistuminen toimintaa on tärkeää. Esimerkiksi Joensuun Perheentalotoimintaa kuvataan näin:

”Perheentalotoiminta on yhteisöllistä, osallistavaa ja moniammatillisesti ohjattua toimintaa lapsille ja lapsiperheille. Fyysisen talon tehtävänä on toimia lasten ja lapsiperheiden kohtaamispaikkana ja tarjota avointa toimintaa; olohuoneen isille, äideille ja leikkitalaa lapsille, muina palveluina ovat mm. erilaiset vapaaehtoisten vetämät ryhmät, ammatillisesti ohjatut ryhmät, hyvinvoinnin ja arjentukemisen toiminnot, lastenhoitoa sekä koulutuksia. Toiminta toteutetaan yhteistyössä kunnan toimijoiden, erilaisten järjestöjen, oppilaitosten ja yritysten kanssa. Talon palvelujen lisäksi tarkoituksena on palveluohjaus.”

Järjestöt ja seurakunnat ovat aktiivisesti kehittäneet **sähköisiä palveluitaan**, sisältöä sähköiseen perhekeskukseen. Myös sähköisessä perhekeskuksessa voidaan hyödyntää jo olemassa olevia kolmannen sektorin sähköisiä

palvelukokonaisuuksia. Järjestöt tarjoavat ja kehittävät jo nyt järjestökentän palveluja kokoavia verkkopalveluja, jotka voidaan yhdistää laajempaan sähköinen perhekeskus verkostoon. Sähköiset palvelut tähtäävät järjestöjen palveluiden löydettävyyden ja käytettävyyden parantamiseen ja lisäävät perheiden valinnanmahdollisuuksia.

Järjestöjen sähköiset palvelut yhdistävät perheiden vertaiskeskustelut ja kokemustiedon jakamisen ajankohtaiseen tutkimustietoon sekä kattaviin asiantuntijapalveluihin. Verkkoteknologioiden mahdollistamien kohtaamisten kautta eri-ikäiset palveluiden käyttäjät saavat nopeasti, nimettömästi ja turvallisesti vastauksia oman elämänsä akuutteihin kysymyksiin. Aikaan ja paikkaan sitomattomat sähköiset toimintamallit mahdollistavat saatavuudeltaan uudenlaisen tavan vastata perheiden kysymyksiin. Kustannustehokkaat sähköiset palvelumallit mahdollistavat myös erityisryhmille suunnattujen palveluiden tarjoamisen valtakunnallisesti.

Järjestöjen sähköiset palvelut tarjoavat kansalaisille uuden mahdollisuuden hyödyntää järjestösektorin palveluita valtakunnallisesti, yhdenvertaisesti ja esteettömästi. Ne lisäävät perheille tarjottua palvelu- ja tukiverkostoa. Esimerkkinä voi toimia mm. Väestöliiton kehittämä Hyvä Kysymys -palvelualusta, joka kokoaa yhteen järjestöjen hyvinvointi-, ihmishuoli-, terveys- ja tutkimustietoa sekä palveluja. Myös muille järjestöjen nettisivuille on koottu tietoa eri aihealueista arjen tueksi ja ongelmatilanteisiin. Myös perinteistä puhelinauttamista on paljon tarjolla.

Kokoavia ajatuksia tulevaisuudesta

Kun tarkastellaan koottua tietoa ja meneillään olevaa valtakunnallista perhekeskustoiminnan kehittämistä, herää kiinnostavia mahdollisuuksia järjestöjen ja seurakuntien näkökulmasta. Kehittämisen lähtökohta ovat yhteiset perheet, yhteiset toimijat. Kunnat, järjestöt, seurakunnat ja yksityiset toimijat pyrkivät kaikki toimillaan lasten, vanhempien ja perheiden hyvinvointiin. Tavoitteena ei ole asiakkuus perhekeskuksessa, vaan hyvinvointi ja aktiivinen kansalaisuus. Siksi Perhekeskusten kohdalla on tärkeä puhua palveluiden lisäksi myös tuesta ja toiminnasta, joihin perheet itse aktiivisesti osallistuvat.

Yhdessä rakennettu perhekeskus tarjoaa huimia mahdollisuuksia, mutta myös haasteita, joista selvittää vain määrätietoisella ja suunnitelmallisella työllä. On selvää, että kuntien ja maakuntien toimijoilla (päättäjillä, virkamiehillä, työntekijöillä) ei vielä ole riittävästi tietoa järjestöjen ja seurakuntien toiminnoista, osaamisesta ja niiden tarjoamista mahdollisuuksista. Järjestöillä ja seurakunnilla on tietoa mm. yhteisten toimintojen koordinoinnista, erityisosaamista monimuotoisista perheistä, heillä on tarjota tukea perhekohtaisesti, ryhmämuotoisesti ja sähköisesti. Tukea ja toimintaa tarjoavat järjestöjen ja seurakuntien ammattilaiset ja vapaaehtoiset. Yhteistyön rakentamisessa ja yhteisen perhekeskuksen synnyttämisessä olisi tärkeää, että järjestöt ja seurakunnat otetaan mukaan jo suunnittelu- ja päätöksentekovaiheessa – ei pelkästään työnjakovaiheessa.

Toisaalta järjestöjen ja seurakuntien pitää itse lisätä tietoisuutta perhekeskustoiminnasta, sen valtakunnallisesta kehittämisestä ja mahdollisuuksista yhteistyöhön sekä huolehtia toiminnan laadusta, jatkuvuudesta ja laajuudesta. Tämä edellyttää entistä tiiviimpää järjestöjen välistä yhteistyötä valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Yhteistyön keskiössä olisi konkreettisen perhekeskustoiminnan suunnittelu ja toteuttaminen.

Tulevaisuudessa järjestöjen ja seurakuntien tulee osallistua perhekeskustoimintaan valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti verkostoituen. Valtioneuvoston kärkihankelinjausten mukaisesti perhekeskustoiminta laajenee kouluikäisiin ja erityisesti halutaan huomioida monikulttuuriset perheet ja eroperheet. Tämä ei ole ollenkaan haaste kolmannelle sektorille, se on itse asiassa osa vastausta. Järjestöjen ja seurakuntien kokemus ja osaaminen tulee täysipainoisesti käyttöön. Ja silloin kun on jo olemassa hyviä ammattilaisten ja vapaaehtoisten yhdessä toteuttamia tukitoimintoja, tulee varmistaa, että jatkossakin nämä toiminnot toteutetaan yhteistyössä.

Tärkeää on olla mukana myös tekemässä uusia avauksia toimintaan esim. vaikuttavaa vertaistoimintaa, ammattilaisten ja vapaaehtoisten yhteistä tukea perheille sekä uusien toimijoiden saamista mukaan. On kuitenkin muistettava että, perhekeskus pitää lupauksensa perheelle, se tarjoaa palveluita, tukea ja toimintaa samalla tavalla, tai lähes samalla tavalla joka puolella Suomea.

Lastensuojelun Keskusliitto on sitoutunut tukemaan järjestöjä ja seurakuntia yhteisen perhekeskustoiminnan suunnittelemisessa ja kehittämisessä.

Lähteet

Kasvun kumppanit, Perhekeskus-osio

<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/perhekeskus>

Vapaaehtoistoiminta lapsiperheiden tukena: Perheiden, ammattilaisten ja vapaaehtoisten kokemukset. (2015)

Tutkimusraportti. HelsinkiMissio/ Pelastakaa sukupolvi -hanke.

http://www.helsinkimissio.fi/sites/default/files/attachments/HM_PeSu_Raport_v4_DIGI.pdf

Paju, Petri (2015): Ihanaa aikaa poissa kotoota. Iisalmen Perheen Talo -yhteistyö

http://www.perheentalo.fi/File/Ihanaa_aikaa_poissa_kotoota1.pdf?33813

Nettilinkkejä järjestöjen perhekeskustoimintaan:

Iisalmi <http://www.perheentalo.fi/>

Kuopio <https://www.kuopionperheentalo.fi/>

Joensuu <http://joensuunperheentalo.yhdistysavain.fi/>

Lahti <https://ensijaturvakotienliitto.fi/lahdenensijaturvakoti/palvelut/vauvaperhetyon-avopalvelut/perhetupa-2/>

Pohjois-Pohjanmaa <https://pohjois-pohjanmaa.mll.fi/perheille/perhepesat/>

Yhdessä lapsen parhaaksi – järjestöt ja seurakunnat perhekeskustoimintaa kehittämässä -seminaari Helsingissä 10/2015. Kooste seminaaripäivän havainnoista ja tuloksista.

Liite 1

Mahdollisuus selvityksen kommentointiin on ollut seuraavilla järjestöillä:

Adhd-liitto ry
Adoptioperheet ry
Aivoliitto ry
Aseman Lapset ry
Auralan Nuoret Ry
Auta Lasta ry
Barnavårdsföreningen i Finland r.f./ Adhd-keskus
CP-liitto
Cultura-säätiö
Ebeneser-säätiö/ Aikamatkalla-hanke
EHJÄ ry
Ehkäisevä Päihdetyö EHYT ry
Ensi- ja turvakotien liitto
Erilaisten oppijoidenliitto
Erityishuoltojärjestöjen liitto EHJÄ ry
Familia ry
Folkhälsan Syd ab
Folkhälsansförbund
Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö
HelsinkiMissio
ICDP ry
Iisalmen perheentalo yhteistyö: MLL:n Iisalmen yhdistys, Iisalmen Pelastakaa Lapset ry, Ylä-Savon Ensi- ja turvakoti-yhdistys ry
Jaatinen, vammaisperheiden monitoimikeskus ry
Jämsän seudun Pelastakaa Lapset ry
Kalliolan Kannatusyhdistys ry
Kalliolan nuoret
Kataja ry
Kehittämiskeskus Tyynelä/ Erityisesti Isä-toiminta
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Kehitysvammaliitto ry
Kirkkopalvelut ry
Koulutus Elämään -säätiö
Kriminaalihuollon tukisäätiö
Kurojen Liitto ry
Lahden ensi- ja turvakoti ry
Lastensuojelun Keskusliitto
Leijonaemot
Leijonaemot ry
Lohjan monitoimikeskus
Luotolan Nuoret ry

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Marttaliitto ja Marthaförbundet
Mielenterveyden keskusliitto
MLL Jokelan yhdistys
MLL:n Lasten ja Nuorten Kuntoutussäätiö
Monimuotoiset perheet -verkosto: Adoptioperheet ry, Familia Club ry, Käpy Lapsikuolemaperheet ry, Perhehoitoliitto ry, Sateenkaariperheet ry, Simpukka ry, Suomen Monikkoperheet ry, Suomen nuoret lesket ry, Suomen Uusperheiden Liitto ry, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry
NMKY
Nuorikirkko
Oulun seudun omaishoitajat ry
Parasta Lapsille ry
Pelastakaa Lapset ry
Perhehoitoliitto
Pesäpuu/Sisukas-toiminta
Pienperheyhdistys ry
Pienperheyhdistys ry
Romano Missio ry
Sateenkaariperheet ry
Seurakuntaopisto
Sininauhaliitto/ Vihreä veräjä
SOS-Lapsikylä
Suomen CP-liitto ry
Suomen Kasvatus- ja perheneuvontaliitto
Suomen Lastenhoitoalan Liitto
Suomen Mielenterveysseura
Suomen nuorisokeskusyhdistys
Suomen Reumaliitto / Perheen parhaaksi -hanke
Suomen Setlementtaliitto
Suomen Sydänliitto/ Neuvokas
Suomen Vanhempainliitto ry
Walter ry
Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö
WAU ry
Väestöliitto
Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry
Äimä ry

Liite 2/ Taulukko Tuen ja toiminnan sisältöjä 2014

	Seurakunnat	Ensi- ja turvakotien liitto	Mannerheimin lastensuojeluliitto	Marttaliitto	Pelastakaa Lapset	Väestöliitto/ Vanhemmuuskeskus
Perhekohtainen	Pikkulapsityöhön liittyvät kotikäynnit (v)	Mummila/kummimummi-vaaritoiminta, varaisovanhempi (kaikki v)	Perhekummitoiminta (v) Vanhempainpuhelin (v) Vanhempainnetin kirjepalvelu (v)		Lapsiperheiden tukihenkilö- toiminta Tukiperhetoimintaa Sporttikummitoiminta Lomakotitoiminta (kaikki v) Eväitä elämälle ohjelma, tukea lapselle (a+v)	
Ryhmämuotoinen - Lapsille	Päiväkerhot Kerhotoiminta (liikuntakerhot, kokkikerhot, teemakerhot) Aamu- ja iltapäivätoiminta Muskarit Kuorotoiminta Pyhäkoulu (kaikki a) Kerhomummit ja -vaarit (v)		Kerhotoiminta Kylämummi- ja vaaritoiminta (v)	Pikkukokki-kurssit (a) Yhdistysten kautta: -lastenhoitoapua kurssien ajaksi, ryhmiä, tapahtumissa mukana (v)	Leirit, retket Leikkitoiminta Lastenryhmät Nuorten treffit (kaikki a)	
- Vanhemmille	Vertaisryhmät (v) Erilaiset ryhmät (Vanhemmuuden palikat, Parisuhteen palikat, Isovanhemmuuden palikat -> ryhmiä ja keskusteluiltoja) (kaikki a)	Masu- ja maitokahvila (v) Eroneuvo-til., (v+a) Vanhemman neuvo (a) Vertaiskahvila (v)	Vertaisryhmätoiminta (v)	Kotitalousneuvonnalliset luennot ja kurssit lapsiperheille (a)	Vertaiskohtaaminen: avoin, (v+a)	Nettiluennot Chat-ryhmät Kurssit Suljetut ryhmät Teemoina vanhemmuus, parisuhde, seksuaalisuus, jne. (a+v)
- Koko perheelle	Avoimet päiväkerhot Perhekerhot,- leirit ja tapahtumat Perhemuskarit Kirkollisiin toimituksiin liittyvät kotikäynnit Mukana perhevalmennuksen toteuttamisessa (kaikki a)	perhekahvilat (a+v)	Perhekahvilatoiminta (v)		Perheentalo-toiminta, Retket, leirit (a+v)	Työn ja perheen yhteensovittamisen (tapahtumat, materiaalit, tietoiskut) (a)

Varhainen tuki						
	Seurakunnat	Ensi- ja turvakotien liitto	Mannerheimin lastensuojeluliitto	Marttaliitto	Pelastakaa Lapset	Väestöliitto/ Perhenetti
Perhekohtainen	Varhainen tuki-työote Perheneuvonta Diakoniatyö Kirkollisiin toimituksiin liittyvät kotikäynnit (kaikki a) Palveleva Puhelin (v)	Baby blues -neuvonta, tapaamiset, kotikäynnit, unirytmitys (kaikki a) vapaaehtoinen Doula-synnytystukihenkilötoiminta muu vertais- ja tukihenkilötoiminta (v)	Perhetyö Kodinhoitopalvelua (molemmat a) Tukihenkilötoimintaa (v)	Kotikäynnit -henkilökohtaista käytännön kotitalous-neuvontaa (a)	Lastensuojelun tukihenkilötoiminta Tukiperhetoimintaa Lomakotitoiminta (kaikki v) Perheille annettavaa tukea (a)	Yksilö- ja parineuvonta, Eroavuxi-palvelu, nettivastaanotot (a)
Ryhmämuotoinen - Lapsille - Vanhemmille - Koko perheelle		Masu- ja maitokahvila (v) muut ryhmät Avopalvelutoiminnot perhekahvilat (a+v)		Kotitalousneuvonnalliset luennot ja kurssit, arjen taidot, ruoanvalmistus (a)	Äiti-lapsi varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen -ryhmät (a) Lasten yhteisöllinen ryhmätoiminta Perheentalotoiminta	chatit ja suljetut keskustelu-ryhmät (a) perheikkaa.fi ryhmät (v)
Intensiivinen tuki						
	Seurakunnat	Ensi- ja turvakotien liitto	Mannerheimin lastensuojeluliitto	Marttaliitto	Pelastakaa Lapset	Väestöliitto/ Perhenetti
Perhekohtainen	Perheneuvonta (a) Diakoninen perhetyö (a) Palveleva Puhelin (v)	Alvari-perhetyö Ensikoti Pidä kiinni –päihde-ensikoti Turvakoti ja väkivaltatyön avopalvelut ammattillinen tukihenkilötoiminta (kaikki a)	Lasten ja nuorten kuntoutussäätöön palvelut (a) Perhetyö (a)		Erytistukiperhetoiminta Adoptiopalvelut Perhehoitotyö Lastenkodit (kaikki a)	Yksilö- ja pariterapia, Eroavuxi-palvelu, nettivastaanotot (kaikki a)
Ryhmämuotoinen	Lasten ja vanhempien suru- ja eroryhmät (a) Vanhempien tukiryhmät (a)	Päiväryhmät (a)			Adoptoryhmät (a) Kriisichat (a) Lasten yhteisöllinen ryhmätoiminta	

Sähköinen perhekeskus

Vuorovaikutteisia palveluita, koottua tietoa ja asiaa yms.	suhdeklinitikka.fi lastenkirkko.fi vanhemmuuden.palikat.fi parisuhteen.palikat.fi isovanhemmuuden.palikat.fi pienelle.parasta.fi Palveleva puhelin (v)	vauvaitkee.fi Nettiturvakoti apuaeroon.fi	Vanhempainnetti Puhelin ja nettipalvelut	Martat.fi MartatTV, marrantachat	Nettivihje Verkkonuorisotoiminta , Mediakasvatus – ja osallisuus HelpSome-mobiilisovellus Puhelin- ja nettipalvelut Aamukahvit ja asiaa – neuvontapalvelu ja palveluohjaus Perhehoitopäivystys	
vauvaperheille	pienelleparasta.fi vauvaitkee.fi perheaikaa.fi vanhempainnetti.fi martat.fi MartatTV, marrantachat vanhemmuuden ja parisuhteenpalikat					
lapsiperheille	pienelleparasta.fi , lastenkirkko.fi vanhempainnetti.fi martat.fi MartatTV, marrantachat vanhemmuuden ja parisuhteenpalikat					
murkkuperheille	urpot.fi verkkonuorisotoiminta vanhempainnetti.fi martat.fi MartatTV, marrantachat vanhemmuuden ja parisuhteenpalikat					
haastaviin elämäntilanteisiin	apuaeroon.fi nettiturvakoti.fi suhdeklinitikka.fi nettipalvelut vanhemmille (Väestöliitto)					